

Eind augustus bezochten de rundveeconsulenten van de Boerenbond de Nederlandse melkveehouderij. Een van de tussenstops was het melkveeproefbedrijf Zegveld. Dit proefbedrijf zoekt naar mogelijkheden om melkveehouder te blijven in het groene hart van Nederland, een gebied met verstedelijking en natuur.

– JAN HALEWYCK, BEROEPSWERKING –

FOTO: MATTHEU FRIJLINK

Nieuwe ideeën toetsen aan de praktijk

• melkvee •

Om haar doel te bereiken durft het proefbedrijf zeer ver naast de normaal begane paden te denken: mobiele melkrobots, dynamisch voeren, fokken in functie van je systeem, koekassen of serrestallen, eendekroos kweken als eiwitbron, ...

Melkveeproefbedrijf Zegveld werd in 1950 opgericht door de Nederlandse landbouworganisaties en functioneerde tot 1995 als een zelfstandige stichting. In 1995 fuseerden de zelfstandige praktijkcentra en het Proefstation voor de Rundveehouderij tot de landelijke Stichting Praktijkonderzoek Rundvee, Schapen en Paarden. In 2001 ontstond het Praktijkonderzoek Veehouderij, dat in 2003 opging in de Animal Sciences Group van Wageningen UR, het huidige Wageningen UR Livestock Research.

Proefbedrijf op veengrond

Melkveeproefbedrijf Zegveld ligt in de buurt van het dorp Zegveld in de gemeente Woerden, op de grens van de provincies Utrecht en Zuid-Holland en vlakbij de provinciegrens van Noord-Holland. Deze 3 provincies omvatten het werkgebied van het bedrijf. Het bedrijf kan over 76 ha grasland beschikken. De grondsoort is laaggelegen bosveengrond. Omstreeks het jaar 1000 is deze grond in cultuur gebracht en verkaveld. De grond ligt ongeveer 2 m onder NAP, wat staat voor Nieuw Amsterdams Peil en als het Nederlandse

nulpunt geldt. De slootwaterstand wordt dus volledig geregeld via pompen.

Zegveld is het enige melkveeproefbedrijf voor de rundveehouderij ter wereld dat op veengrond ligt. De dikte van het veenpakket is 7 m. In Nederland ligt 378.000 ha veengrasland (33% van de totale oppervlakte grond). Veen is plantaardig materiaal dat overspoeld is door een laag klei. De afbraak van het veen zorgt ervoor dat de percelen elk jaar 1 cm zakken. Stallen bouwen doe je er op heipalen. Er is weinig kunstmeststof nodig omdat uit de vrijstelling van het plantaardig materiaal veel stikstof vrijkomt, maar helaas komen er ook broeikasgassen vrij. Het gebied staat onder zware druk van uitbreiding van de Randstad, wat de grond zeer schaars maakt.

Kempensysteem

Enerzijds is er natuurgras en -hooi voorhanden, anderzijds kan een methode om een groeifase te overbruggen (en stallenbouw en een uitbreiding van de huiskavel uit te stellen of te overbruggen) zijn dat je de koeien veel meer liters melk laat geven. Op Zegveld kozen ze voor de 14 genetisch hoogste melkproducenten. Er wordt via het kempensysteem gevoederd, in dit geval natuurhooi aangevuld met 18 kg krachtvoer, goed voor 11.800 l per koe en een bedrijfsstandaardkoe (bsk) van 61. Daarnaast krijgt een groep koeien op

beweidings een veel lager aanbod krachtvoer, zij produceren 6500 l melk per koe. Het bedrijf levert zijn melk ook onder de CLA-Omega-3-merkmelk van Campina. In dit kader wordt ook gedacht om via DNA-merkers op CLA-melk de juiste koeien de extra dure krachtvoerders bij te voeren en bij de anderen dit uit te sparen, maar zo wel de tankmelk boven het juiste niveau te houden.

Dynamisch voeradvies

Het dynamisch voeren wordt uitgetest op een andere groep koeien. Hierbij stuurt men dagelijks, via de gegevens van de melkproductie, de krachtvoergif bij met een aanpassing van 0,2 kg per koe per dag. Koeien die hun productie kunnen leveren met weinig krachtvoer, krijgen weinig krachtvoer toegediend en omgekeerd. Zo kunnen 2 koeien, die beiden 200 dagen geleden afkalfden, met dezelfde gehalten, 3 kg of 7 kg krachtvoer krijgen. De hoeveelheid krachtvoer is afhankelijk van de hoeveelheid melk die de koeien de voorbije dagen en maanden leverden. Per saldo zou dit moeten leiden tot een hogere (kracht)voederbenutting. Op zich is dit geen technisch of strategisch systeem. Dit kan het misschien op termijn wel worden via selectiekeuzes, voor zover dat alle factoren erfelijk zijn. Voordeel van het systeem is ook dat veel gemeten waarden (krachtvoederopname

per dag, melkproductie per dag, ...) veel meer en beter benut worden.

Mobiele robot

Het paradepaardje van het praktijkonderzoek is de mobiele melkrobot of Natureluur (zie foto onderaan). Hoe kan je als boer in versnipperd gebied en met veel natuurgronden die ver van de stal liggen (en misschien ook maar een gedeelte van het jaar bereikbaar zijn) toch de koeien melken die ver weg lopen, zonder dat je gigantisch veel koepaden moet leggen en zonder dat de koe veel tijd en energie verliest met heen en weer lopen? De melkstal naar de koe brengen biedt hierbij een oplossing. Hiervoor zou je de koeien kunnen opsplitsen in groepen. De hoogproductieve koeien blijven in de buurt van de stal en worden 3 keer per dag gemolken; de laagproductieven zitten verder van de stal af, bij een mobiele melkrobot.

FOTO: MATTHIEU FRIJLINK

Lokbeweging

De mobiele robot is een toestel op rupsen met een koeltank, een waterreservoir, een weideapparaat en een krachtvoersilo. Een dieselgenerator wekt stroom op. De robot is achteraan op het toestel gemonteerd. Een tractor met kar brengt krachtvoer, diesel en schoonmaakwater aan. Bij het terugkeren neemt deze combinatie meteen ook de melk mee. Het eerste jaar molk de robot 33 koeien, maar dat liep niet goed. Er waren te weinig melkbeurten. Ondertussen zijn de koeien het systeem gewend. Er wordt ook gewerkt met *strip-grazing*. Drie keer per dag wordt een ander stukje gras afgebakend met verplaatsbare draad en afgegraasd. Beweging creëren met en rond de robot bleek de belangrij-

ste factor om koeien naar een robot te lokken, krachtvoer geven was dat niet.

Voor- en nadelen

Voorlopig wordt stroom opgewekt met een dieselgenerator, dit zorgt voor 1,5 eurocent extra energiekosten per liter. Een verborgen kost is ook de lagere bsk van de koeien, door de wisselende omstandigheden schommelt de productie veel meer. Toch is er een belangrijk terugverdieneffect. In de stal is er een veel lagere infectiedruk, je kan je stal immers een half jaar leeg laten staan. Inkuilen in de zomer is veel makkelijker, want je verliest geen tijd aan koeien die plots moeten passeren op de plek waar je aan het inkuilen bent. Er moet veel minder geïnvesteerd worden in betonpaden om koeien te verplaatsen, wat ook leidt tot veel minder klauwproblemen.

Een melkrobot zorgt er dus voor dat je melk kan ophalen van plaatsen waar ande-

waardevleesmarkten) met als toegevoegde waarde het verhaal van het veenweidegebied. Daarnaast scoren blaarkoppen beter op een aantal duurzaamheidskenmerken dan Holsteins. Als begrazer scoren ze ook beter, een blaarkop zet immers nooit 2 hoeven op dezelfde plek en is zo beter geschikt om moeilijker begaanbare, natere terreinen te begrazen. In de proef met de mobiele melkrobot blijken ze ook vlottere bezoekers van de robot dan de Holsteins. Montbéliards werden ook getest, maar die vielen minder mee omdat ze enkel goed voor zichzelf zorgen. Zo vreten ze enkel de betere grassen op van tussen de mindere grassen, maar zo benut je de omstandigheden niet genoeg.

Zegveld deed ook een bewegingsproef met droge koeien. Vijftien koeien bleven in hun droogstand in een gedeelte van de traditionele stal, terwijl 15 andere elke dag 5 km moesten stappen in een tredmolen, aan een tempo van 3,2 km per uur. Zo'n tredmolen ken je wellicht wel van paardenkwekerijen en maneges. De stappers hadden wel een diepere negatieve-energiebalans maar waren er veel sneller weer uit, wat leidt tot sneller hogere productie, sneller weer drachtig worden, gezondere koeien, ...

Serrekas

De Koekas is een project om enerzijds goedkopere bovenbouwwerken te onderzoeken. Een bovenbouw kost bij een serrebouwer 30 tot 50 euro per m², ten opzichte van 100 euro in een traditionele metaalconstructie. Anderzijds werd hiermee ook de vrijloopstal getest, een concept zonder mestkelder, maar wel met een 'bak' met materiaal die de stikstof en ammoniak van mest en urine bindt en omzet in stikstofgas. Compost is een mogelijkheid, in Zegveld testten ze een combinatie van kleibagger met rietmaaisel. De kleideeltjes waren van belang om ammoniak te binden, het riet om het toch begaanbaar te houden. Het concept is voorlopig niet helemaal geslaagd. Er waren veel problemen met mortellaro en mastitis. In een aantal sloten rond de bedrijfszetel kweekten eendekroos om als eiwitbron toe te voegen aan het melkveerantsoen.

Zot zijn doet geen zeer. Als Vlaamse melkveehouders kunnen we er enkel maar van profiteren dat onderzoekers in Nederland echte, nieuwe ideeën aan de praktijk durven te toetsen en er nog een financiering voor vinden ook. Aan ons om hun proeven aandachtig te volgen, de bruikbare goede dingen over te nemen en hen proficiat te wensen met hun creativiteit. ■

Meer informatie over dit proefbedrijf vind je via http://www.livestockresearch.wur.nl/NL/Proefbedrijven/Melkveeproefbedrijf_Zegveld; over de mobiele melkrobot lees je meer op www.natureluur.nl

ren niet geraken. Het concept moet ook verkoopbaar zijn met een meerprijs bij gelijke kosten. Een aantal kritische punten moeten nog aangepakt worden zoals goedkopere stroom bij de Natureluur krijgen via herlaadbare batterijen of stroompunten. Die batterijen zouden bijvoorbeeld kunnen geladen worden met een biogasinstallatie op het bedrijf. Sturen op ureum is een punt van constante aandacht, enkel te regelen via het krachtvoer.

Blaarkoppen

In Zegveld wil men het 'oude' melkkoeienstreekras blaarkoppen opnieuw lanceren. Het is de bedoeling het vlees, en eventueel ook de melk, te verkopen op de cateringmarkt (niet op de laagste-